

Belyayeva O.O. Conceptual approaches to the analysis of loan portfolios of banks

The increasing of efficiency of credit portfolio management is an important task under the current conditions of national and global economic systems development. In the successful decision of this task an important role is taken to the improvement of theoretical bases of forming of credit portfolios of banks, that envisages researching of economic essence of functions, subject and objective list of entries of process of forming of portfolio of bank credit operations.

Keywords: bank, loan portfolio, credit policy, loan portfolio functions, the strategy of forming loan portfolio.

УДК 339.9.012.23(045)

Аспірт. О.Л. Борщ¹ –

Львівська державна фінансова академія

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Розглянуто наукові підходи до формування та використання фінансових ресурсів для розвитку прикордонних територій України. Визначено напрями класифікації фінансових ресурсів прикордонних територій та їх методологічний поділ. Підсумовано розробки вітчизняних вчених щодо визначення поняття фінансових ресурсів.

Ключові слова: фінансові ресурси, централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів, прикордонні території, територіальний розвиток.

Постановка проблеми. Фінансові ресурси прикордоння – важлива частина територіальних фінансів. Генерація їх в достатній кількості сприяє гармонійному розвитку та покращенню рівня життя населення на прикордонних територіях. Саме тому, вивчення питання, пов'язаного з формуванням та використанням фінансових ресурсів прикордонних територій, заслуговує детальнішого розгляду з боку науковців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Глибокі дослідження фінансових ресурсів прикордонних територій здійснюють такі відомі вітчизняні фахівці, як Г. Азаренкова, О. Василик, Н. Мікула, П. Беленький, Д. Стеченко та зарубіжні – А. Желязо, К. Стажик, М. Грета та інші.

Мета дослідження – класифікувати та подати методологічний поділ фінансових ресурсів прикордонних територій України.

Виклад основного матеріалу. Функціонування прикордонних територій є неможливе без відповідної кількості фінансових ресурсів, які забезпечують реалізацію стратегічних цілей і поточних завдань економічної політики прикордонних територій. У науковій літературі існують численні визначення та погляди на поняття фінансових ресурсів. Розглянемо декілька з них.

Фінансові ресурси – централізовані та децентралізовані грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу сукупного продукту і національного доходу і призначені для використання відповідно до завдань соціально-економічного розвитку [1, с. 58]. У науковій літературі фінансові ресурси території визначають як сукупність коштів, створених і ви-

користовуваних на економічний та соціальний розвиток території [3]. Або також узагальнене твердження, що фінансові ресурси – це матеріальні носії фінансових відносин [4, с. 174]. На думку О. Василик, фінансові ресурси – це грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу та використання валового внутрішнього продукту, що створюється впродовж певного часу і зосереджується у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб. Фінансові ресурси виступають матеріальними носіями фінансових відносин [4, с. 78]. І. Кушнір подає визначення фінансових ресурсів як фондів грошових засобів, що формуються суб'єктами господарювання, державою і населенням та використовуються для розширеного виробництва, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних потреб, а також як витрати на оборону та державне управління, тощо [5, с. 132-133].

Відмінності у трактуванні фінансових ресурсів різними вченими полягають насамперед у визначенні їх джерел формування та складу, як грошові кошти, нагромадження, доходи, фонди [1, 3, 5], форм виявлення, а також їх цільового призначення й участі у певних стадіях суспільного виробництва, що включають формування, розподіл й використання валового суспільного продукту та національного доходу [4, 6, 8].

Ми вважаємо, що доцільно визначати фінансові ресурси прикордонних територій як сукупність фінансових коштів, що обертаються на цій території з метою забезпечення стабільного функціонування і розвитку її економіки, соціальної сфери та покращення рівня життя населення, оскільки поняття фінансових коштів вважаємо ширшим та таке, що за своєю економічною природою передбачає направлення на здійснення поточних витрат та розширене відтворення.

Основним завданням фінансових ресурсів прикордонних територій є сприяння розвитку виробництва, зростанню зайнятості та залученню інвестицій. Також на сьогодні дедалі помітнішою стає тенденція до посилення соціальної функції фінансів прикордонних територій, що пояснюється перенесенням фінансування соціальних витрат на локальний рівень [9, с. 82]. Створення й використання фінансових ресурсів одночасно передбачає їхній рух. При переміщенні фінансові ресурси відокремлюються від матеріальних цінностей. Проте рухові матеріальних цінностей завжди передуює рух фінансових ресурсів [10, с. 93].

У науковій літературі існують кілька підходів до класифікації фінансових ресурсів прикордонних територій відповідно до того, що вкладаємо у сутність цієї економічної категорії. За одним з них, у складі фінансових ресурсів прикордонних територій виділяють:

- централізовані фінансові ресурси, що утворюються на рівні держави, окремих адміністративно-територіальних одиниць, об'єднань, міністерств;
- децентралізовані фінансові ресурси, що створюються на рівні окремих суб'єктів господарської діяльності.

Вважається, що до складу централізованих фінансових ресурсів входить загальнодержавний фонд фінансових ресурсів (ресурси державного бю-

¹ Наук. керівник: проф. К.В. Васильківська, д-р екон. наук

джету), фонди фінансових ресурсів місцевого самоврядування (ресурси місцевих бюджетів), ресурси державних фінансових інститутів, ресурси міністерств, промислових об'єднань, ресурси виробничих об'єднань, підприємств, госпрозрахункових організацій та установ. Іншими словами, централізовані фонди коштів перебувають у розпорядженні держави як суб'єкта публічної влади та органів місцевого самоврядування і акумулюються у державній бюджетній системі та централізованих грошових фондах цільового призначення [3].

До децентралізованих фінансових ресурсів найчастіше входять фінанси підприємств усіх галузей місцевого господарства; доходи населення; інші фінансові ресурси, які перебувають у місцевому економічному обігу. Вони перебувають у розпорядженні окремих суб'єктів господарської діяльності і створюються за рахунок їх власних прибутків.

Наступний підхід передбачає виділення у складі фінансових ресурсів прикордонних територій державні та недержавні фінансові ресурси. До державних фінансових ресурсів прикордонних територій відносять фінансові ресурси, що формуються з доходів місцевих бюджетів, відрахувань (дотацій, субвенцій) з Державного бюджету, позабюджетних коштів, цільових фінансових призначень, а також утворені на прикордонних територіях за рахунок Державного бюджету. До недержавних фінансових ресурсів регіону включаються кошти підприємств і організацій, фізичних і юридичних осіб, кошти населення [1, с. 58].

Якщо класифікувати фінансові ресурси прикордонних територій, беручи за основу їх формування фонди грошових коштів, то до їх складу входять фінансові ресурси у фондовій, так і нефондовій формі. До основних фінансових фондів належать: місцеві бюджети, резерви, позабюджетні, валютні і цільові фонди та грошові фонди комунальних суб'єктів господарювання. У нефондовій формі знаходяться ресурси, які залучаються місцевими органами влади у вигляді банківських кредитів, розміщення місцевих позик та ін. [11, с. 52].

Відштовхуючись від запропонованого нами визначення фінансових ресурсів, доцільною буде класифікація фінансових ресурсів прикордонних територій як таких, що формуються з бюджетних та позабюджетних коштів. За обсягом позабюджетні, як правило, значно перевищують бюджетні, однак найвагоміша роль у фінансуванні соціально-економічного розвитку території належить бюджетним джерелам, оскільки саме вони перебувають у розпорядженні та під контролем територіальних органів влади. На сьогодні переважна частина позабюджетних ресурсів знаходиться за межами відання територіальних органів управління. Тому фінансовий потенціал території передусім визначається її бюджетними ресурсами.

Висновки. Підсумовуючи викладене, доречно зауважити, що фінансові ресурси прикордонних територій включають бюджетні кошти, кошти юридичних і фізичних осіб, що функціонують на даній території, кошти державних і територіальних позабюджетних фондів, кредитні, банківські ресурси, грошові кошти населення та інші фінансові кошти [6, с. 218]. Зауважимо, що фінансові ресурси прикордонних територій формуються за рахунок тих же джерел, що і державні, але мають істотну відмінність у тому, що доходні час-

тини бюджетів прикордонних територій включають значно більшу частину кредитних ресурсів, а також субсидій державного бюджету.

Література

1. Азаренкова Г.М. Фінансові ресурси і фінансові потоки (теоретичний аналіз) : монографія. – Харків : ПП Яковлева, 2003. – 103 с.
2. Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" від 08.09.2005 р., № 2529-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://rada.gov.ua>.
3. Куйбіда В.С. Місцеве самоврядування – необхідні зміни. Український науковий журнал Освіта регіону Політологія Психологія Комунікації / В.С. Куйбіда. – 2009. – № 3. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://socialscience.com.ua/zmist/5_№3 2009.
4. Василюк О.Д. Теорія фінансів : підручник / О.Д. Василюк. – К. : Вид-во НІОС, 2003. – 416 с.
5. Сазонець І.І. Управління місцевими фінансами : навч. посібн. / І.І. Сазонець, Т.В. Гринько, Г.Ю. Придатко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 264 с.
6. Зимовець В.В. Акумуляція фінансових ресурсів та економічний розвиток : монографія / відп. ред. д-р екон. наук, проф. В.І. Кононенко / Ін-т економіки НАНУ, 2003. – 314 с.
7. Беленький П.Ю. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів // В кн. Регіональна політика: методологія, методи, практика : монографія / П.Ю. Беленький, Н.А. Мікула / Ін-т регіональних досліджень НАН України / за ред. акад. НАНУ М.І. Долішного. – Львів, 2001. – 719 с.
8. Starzyk K. Uwarunkowania rozwoju regionalnej współpracy transgranicznej, seminarium zorganizowane przez Filię Uniwersytetu w Cieszynie i Fundację Friedricha Naumanna, Cieszyn, Maj, 2011. – Pp. 124-127.
9. Васильців Т.Г. Пріоритети підвищення ефективності транскордонного співробітництва та зміцнення конкурентоспроможності підприємництва Західних регіонів України / Т.Г. Васильців, В.В. Борщевський, М.І. Флейчук / за ред. Т.Г. Васильціва. – Львів : ЛФ НІСД, 2010. – 168 с.
10. Zucker L.G. 'Production of Trust: Institutional Sources of Economic Structure, 1840-1920' / L.G. Zucker // Research in Organizational Behaviour. – 2011. – № 8. – Pp. 83-112.
11. Алієва В. Аналіз казначейської системи виконання Державного бюджету України: переваги та недоліки / В. Алієва // Економіст. – 2012. – № 12. – С. 51-53.
12. Берг О.В. Проблемы формирования бюджетов муниципальных образований / О.В. Берг // Финансы. – 2011. – № 6. – С. 72-78.

Борщ О.Л. Теоретические основы формирования и использования финансовых ресурсов пограничных территорий

Рассмотрены научные подходы к формированию и использованию финансовых ресурсов в развитии пограничных территорий Украины. Определены направления классификации финансовых ресурсов пограничных территорий и их методологический раздел. Подведены итоги разработок отечественных ученых в определении понятия финансовых ресурсов.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, централизованные и децентрализованные фонды денежных средств, пограничные территории, территориальное развитие.

Borshch O.L. Theoretical bases of forming and use of financial resources of the borderline territories

The present article considers scientific methods of forming and use of financial resources for the borderline territories' development. The paper reflects main directions of the Ukrainian borderline territories' financial resources classification and it's methodological division. Developments of Ukrainian scientists in the domain of the borderline territories' financial resources have been summed up.

Keywords: Financial resources, centralized and decentralized funds, borderline territories, territorial development.